

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Hlavné faktory, ktoré ovplyvnia SPP po roku 2020**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2017/C 075/04)

Spravodajca: **Simo TIAINEN**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21. január 2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Dátum schválenia v sekcii	24. november 2016
Dátum schválenia v pléne	15. december 2016
Plenárne zasadnutie č.	521
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	188/2/8

1. Závbery a odporúčania

1.1. Počas polstoročia SPP pomáhala pri budovaní Európskej únie. V súčasnej dobe by mal byť návrat k základom príležitosťou sformulovať novú, dlhodobú koncepciu SPP s jasným a konkrétnym smerovaním nielen vo vzťahu k poľnohospodárom, ale aj k miliónom občanov. EHSV vždy tvrdil, že budúca SPP by mala obhajovať európsky model poľnohospodárstva, ktorý je založený na zásadách potravinovej sebestačnosti, udržateľnosti a reaguje na reálne potreby európskych občanov, či už ide o poľnohospodárov, pracovníkov zamestnaných v poľnohospodárstve alebo spotrebiteľov.

1.2. EHSV víta prvé diskusie a úvahy týkajúce sa budúcnosti SPP po roku 2020. Hoci ciele SPP stanovené v zmluve sa od roku 1957 nezmenili a nové výzvy, ktoré musí riešiť, neboli nikdy také relevantné, je mimoriadne dôležité vykonať hĺbkovú analýzu súčasnej SPP a výsledku predchádzajúcej reformy. Účelom tohto stanoviska je sformulovať návrhy a zapojiť sa do úvah o budúcnosti SPP.

1.3. Po prvé, vzhľadom na zložitosť SPP a ťažkosti s vykonávaním poslednej reformy potrebujú poľnohospodári politickú stabilitu a dlhodobú koncepciu poľnohospodárskej politiky. Najmä v rámci Lisabonskej zmluvy bude nevyhnutne potrebných niekoľko rokov na úvahy, dohodnutie cieľov, prediskutovanie výzev a nájdenie riešení. Európske inštitúcie by preto mali urýchlene súhlasiť s predĺžením obdobia platnosti súčasnej SPP najmenej o dva roky.

1.4. Podporovanie zakladania poľnohospodárskych podnikov mladými a novými farmármi a farmárkami by sa malo v rámci SPP posilniť nielen prostredníctvom špecifických nástrojov, ale aj prostredníctvom skutočnej stability politiky. Poľnohospodári skutočne potrebujú viac stability, aby mohli investovať na viacero desaťročí a riešiť výzvu spojenú s generačnou obnovou.

1.5. Budúca SPP by mala zohľadniť na jednej strane rozmanitosť poľnohospodárskych modelov a regionálnych špecifik a na druhej strane rozmanitosť svojich hospodárskych, sociálnych a environmentálnych cieľov. Vlastná produkcia potravín a vlastné poľnohospodárstvo sú dôležité a tvoria súčasť kultúry každého národa na svete. Základom európskej potravinovej politiky by mali byť zdravé potraviny dobrej kvality a táto politika by mala fungovať v súčinnosti so SPP. Jednou z hlavných zásad SPP by malo byť udržanie životaschopného a udržateľného poľnohospodárstva vo všetkých regiónoch EÚ.

1.6. Zjednodušenie by malo byť prvou základnou prioritou budúcej reformy SPP. Implementácia SPP musí byť ľahšia a musí sa navrhnuť rozumnejší systém kontrol a sankcií. Je nanajvýš dôležité zabezpečiť včasné platby poľnohospodárom.

1.7. Vzhľadom na to, že SPP je politikou zahŕňajúcou priamu intervenciu na európskej úrovni a že rozpad preferencie Spoločenstva povedie k poklesu výrobných cien, musí byť budúca SPP schopná reagovať na všetky výzvy, ktorým čelí, vrátane výkyvov na trhu. Preto je potrebné presmerovať strategický rámec s cieľom riešiť všetky tieto nové výzvy a poskytnúť vhodné nástroje na európskej úrovni.

1.8. Európska komisia bude v roku 2017 pokračovať vo svojej práci a uskutoční široké konzultácie na tému zjednodušenia a modernizácie SPP. Je dôležité, aby európska občianska spoločnosť plnila v tomto procese aktívnu úlohu. EHSV by mal vytvoriť študijnú skupinu, ktorá bude tento proces sledovať a prispievať k nemu.

2. Úvod

2.1. Poľnohospodárstvo je v centre strategických, ekonomických, environmentálnych a sociálnych výzev zajtrajška. SPP je jedným z úspechov Európy hlavne preto, že európskym spotrebiteľom v posledných desaťročiach priniesla bezpečnejšie potraviny s klesajúcimi cenami. V niektorých oblastiach však čelíme problémom súvisiacim s biodiverzitou, životným prostredím a krajinou, ktorými sa treba zaoberať. Produkcia vysokokvalitných potravín v rámci udržateľného poľnohospodárstva je pre občanov a spotrebiteľov v centre ich záujmov. V záujme splnenia týchto očakávaní je potrebná spoločná poľnohospodárska politika, aby sa zaručili zdravé a bezpečné potraviny, vysoká kvalita za spravodlivú cenu, ochrana životného prostredia, zachovanie krajiny a dynamické hospodárstvo vo vidieckych oblastiach.

2.2. Keď poľnohospodári produkujú potraviny v našej trhovo orientovanej spoločnosti, ovplyvňujú taktiež dostupnosť a kvalitu vody, kvalitu ovzdušia a pôdy alebo prírodné prostredie ako celok, pričom zároveň vytvárajú zamestnanosť vo vidieckych oblastiach a udržiavajú vidiecku krajinu. Mnohé uvedené vedľajšie produkty by sa mali považovať za verejné statky.

2.3. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo sú úzko vzájomne prepojené, pretože na ne pripadá veľká časť pôdy využívanej v EÚ. Lesné hospodárstvo sa preto často podieľa na poskytovaní verejných statkov.

2.4. Faktory, ktoré ovplyvnia SPP po roku 2020, sú v prvom rade výzvy, pred ktorými stojí poľnohospodárstvo, ale aj skutočnosť, že ide o európsku otázku so špecifickým procesom reformy a s rozpočtovými prostriedkami, a najmä jasná koncepcia na nasledujúce desaťročia.

2.5. Spoločná poľnohospodárska politika bola vždy jednou z kľúčových oblastí politiky EÚ. SPP je zo širšieho hľadiska pre európsku občiansku spoločnosť relevantná. Preto je pre EHSV dôležité, aby sa proaktívne zapojil do prípravy budúcej reformy SPP, ktorá sa vzťahuje na obdobie po roku 2020.

3. Poľnohospodárstvo stojí pred dôležitými výzvami

Výzva spojená s potravinovou bezpečnosťou

3.1. Vzhľadom na očakávané demografické trendy bude v roku 2050 nutné užiť asi 9 miliárd ľudí. V dôsledku zlepšovania životnej úrovne vo viacerých regiónoch sveta pozorujeme zvýšený dopyt po potravinách a zmenu v stravovaní, ktoré zahŕňa viac živočíšnych produktov. Tento vývoj pravdepodobne povedie k zdvojnásobeniu dopytu po potravinách. EÚ musí prevziať zodpovednosť za svetovú potravinovú bezpečnosť, avšak vývoz európskych poľnohospodárskych produktov nerieši svetový problém hladu. Treba poznamenať, že základom potravinovej bezpečnosti by mali byť udržateľné miestne potravinové systavy. Každá krajina musí niesť zodpovednosť za svoju vlastnú potravinovú bezpečnosť, čo odporúča aj FAO. Podľa EHSV je potrebné, aby sa EÚ sústredila tiež na prenos poznatkov a výmenu skúseností s tým, ako sa v iných častiach sveta môže udržateľným spôsobom miestne vyrábať viac lepších potravín.

3.2. Zároveň sa očakáva, že dopyt po potravinách v Európe zostane pomerne stabilný, ale rôznorodý z hľadiska kvality, zdravia, etických zásad, pôvodu atď.

Environmentálne výzvy

3.3. Poľnohospodárstvo a životné prostredie sú rôznym spôsobom veľmi úzko prepojené vo všetkých regiónoch. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo majú zásadný význam pre zachovanie prírody, ochranu biodiverzity, kvalitu vody, kvalitu pôdy a nižšiu mieru znečistenia.

Energetické výzvy

3.4. V rámci EÚ pre klímu a energetiku sa stanovil cieľ zvýšiť do roku 2030 podiel obnoviteľných zdrojov energie v spotrebe energie na aspoň 27 %. Tento podiel sa má v budúcnosti zvýšiť. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo by mohli poskytovať biomasu, aby sa tento cieľ dosiahol v rámci hospodárstva založeného na ekologickom raste. Musí sa takisto zlepšiť ich energetická hospodárnosť.

Zmena klímy: adaptácia a zmiernenie

3.5. Komisia 20. júla 2016 predstavila súbor legislatívnych návrhov obsahujúcich podrobné pravidlá týkajúce sa rámca pre politiku EÚ v oblasti klímy a energetiky do roku 2030. Ide o odpoveď EÚ na zmiernenie dôsledkov zmeny klímy podľa dohody uzavretej na konferencii COP21 v decembri 2015. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo sú súčasťou riešenia na zníženie emisií a viazania uhlíka v pôde alebo dreve. Ako odpoveď na výzvu spojenú s potravinovou bezpečnosťou a na zmiernenie zmeny klímy bude potrebný agroekologický prístup a udržateľné zintenzívnenie v rámci efektívnej poľnohospodárskej výroby. Prispôsobenie klimatickej zmene bude okrem toho rozhodujúce pre budúcnosť poľnohospodárstva.

Vyvážený rozvoj vidieka

3.6. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, ako aj všetky formy biohospodárstva, ktoré sú s nimi spojené, majú zásadný význam pre udržiavanie dynamiky vidieka a posilňovanie vyváženého rozvoja vidieka. Sú dôležité z hľadiska zamestnanosti, kultúry, územnej súdržnosti a cestovného ruchu vo vidieckych oblastiach v celej EÚ. Dominantným demografickým trendom v mnohých odľahlých oblastiach, horských regiónoch alebo znevýhodnených oblastiach naďalej zostáva vyludňovanie a starnúce obyvateľstvo. Účelom verejných politík, najmä SPP, by malo byť udržanie poľnohospodárstva a výrobcov v celej EÚ vrátane regiónov so špecifickými problémami. Platby poľnohospodárskym podnikom vo vidieckych oblastiach s nevýhodnými prírodnými podmienkami majú zásadný význam pre rozvoj vidieka. Inak by poľnohospodárska činnosť v takýchto oblastiach nebola životaschopná.

3.7. Súčinnosť oboch týchto pilierov SPP je dôležitá a mala by sa posilniť. Poslednou reformou sa posilňuje prepojenie a súlad medzi všetkými fondmi EŠIF a v tomto by sa malo pokračovať.

3.8. EHSV podporuje väčšie a povinné využívanie metódy CLLD (miestny rozvoj vedený komunitou) v rámci všetkých európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) v záujme vyváženého rozvoja vidieka. Využívanie miestnych akčných skupín (LAG) ako miestnych partnerstiev – za účasti poľnohospodárov – na vyhľadávanie a financovanie miestnych projektov má pozitívny vplyv na kvalitu života obyvateľov. Tým by sa mohlo účinne brániť vyludňovaniu a starnutiu obyvateľstva vo vidieckych oblastiach EÚ.

3.9. Kľúčovou otázkou pre zachovanie poľnohospodárstva je generačná výmena a zakladanie poľnohospodárskych podnikov mladými alebo novými farmármi a farmárkami by sa malo podporovať prostredníctvom všetkých dostupných nástrojov. Viazané platby sú nutné aj pre tie sektory alebo regióny, kde sú špecifické typy poľnohospodárskej činnosti alebo špecifické poľnohospodárske sektory mimoriadne dôležité z ekonomických, sociálnych alebo environmentálnych dôvodov. V rámci SPP by sa mal klásť tiež jasný dôraz na podporovanie aktívnych poľnohospodárov a produkciu.

Volatilita cien a príjmov

3.10. Poľnohospodárstvo je špecifickou hospodárskou činnosťou, na ktorú sa nevzťahujú normálne ekonomické zákony. V trhovom hospodárstve sú zmeny v cenách a príjmoch výsledkom zmeny ponuky a dopytu. Charakter potravín ako základnej potreby však vo svojej podstate znamená, že ich cena je nepružná. Na zmeny cien nemôže rýchlo reagovať ani ponuka potravín. Neočakávané zmeny v objemoch produkcie si preto často vyžadujú dlhšie časové obdobie a veľké zmeny cien, aby sa nastolila rovnováha trhu. Z týchto dôvodov sa poľnohospodárske trhy považujú vo veľkej miere za nestabilné. Iné inovatívne trhové mechanizmy by sa tiež mohli otestovať.

Požiadavky spotrebiteľov

3.11. Spotrebiteľia žiadajú bezpečné, udržateľné, výživné a vysokokvalitné potraviny. Takisto chcú potraviny za dostupné ceny a táto požiadavka sa s krízou zvýraznila. Mnoho spotrebiteľov oceňuje vysledovateľnosť potravín a miestne vyrobené potraviny. Zo špeciálneho eurobarometra 410 vyplýva, že veľká väčšina respondentov zo všetkých členských štátov považuje informáciu o pôvode mäsa za nevyhnutnú. Je povinnosťou všetkých subjektov potravinového reťazca reagovať na túto výzvu.

Udržateľný rozvoj

3.12. Budúca SPP by podobne ako ostatné politiky EÚ mala byť v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja. SPP je dôležitá pre mnohé ciele, ale cieľ 2 je najdôležitejší: „Odstrániť hlad, dosiahnuť potravinovú bezpečnosť a lepšiu výživu a podporovať udržateľné poľnohospodárstvo“.

Neistota v medzinárodnom obchode

3.13. Úloha medzinárodného obchodu sa v budúcnosti nevyhnutne zvýši. Nedávny zákaz potravinových výrobkov z Európskej únie v Rusku však spôsobil veľkú neistotu z hľadiska medzinárodného obchodu. V dôsledku ruského embarga nastal obrovský tlak na poľnohospodárske trhy EÚ, najmä v niektorých členských štátoch. Pre budúcnosť poľnohospodárstva bude kľúčové vyriešiť výzvy spojené s neistotou v medzinárodnom obchode.

Presun vyjednávacej sily v potravinových dodávateľských reťazcoch

3.14. Za posledné roky došlo k presunu vyjednávacej sily v potravinovom dodávateľskom reťazci najmä v prospech maloobchodného odvetvia a niektorých nadnárodných spoločností a na úkor dodávateľov, predovšetkým poľnohospodárov. Budúca SPP by mala posilniť vyjednávacie postavenie poľnohospodárov.

4. Poľnohospodárstvo v EÚ je európskou otázkou

4.1. Poľnohospodárstvo je pre EÚ kľúčovou otázkou. Ciele spoločnej poľnohospodárskej politiky boli stanovené v pôvodnej Rímskej zmluve v roku 1957. Sú naďalej platné. Pribudli k nim aj nové výzvy, ako sú environmentálne obavy, otázky rozvoja vidieka, otázky kvality a zdravia a problematika hladu vo svete bez toho, aby zatiaľ došlo k úprave zmlúv.

4.2. SPP je základnou európskou a integrovanou politikou, ktorá je v čoraz väčšej miere prepojená s ostatnými politikami, ako je zamestnanosť, životné prostredie, klíma, hospodárska súťaž, rozpočet, obchod a výskum so špecifickou európskou pridanou hodnotou.

4.3. SPP je podmienkou dosiahnutia jednotného trhu v potravinárskom odvetví v EÚ. Európske potravinárske odvetvie je najväčším priemyselným odvetvím v EÚ, ktorý zabezpečuje viac než 5 miliónov pracovných miest.

Príprava na budúcu reformu SPP

4.4. Komplexnosť a subsidiarita sú kľúčovými slovami pri prispôbení SPP všetkým odvetviám a územiam. V nedávnej reforme sa tieto prvky posilnili. Príprava spoločných pravidiel podľa Lisabonskej zmluvy a rokovania o nich za účasti 28 členských štátov a Európskeho parlamentu boli mimoriadne komplexnou záležitosťou.

4.5. Súčasná strategická opatrenia neboli zatiaľ predmetom posúdenia. Posúdenie implementácie ekologizačných záväzkov zavedených pred rokom zatiaľ prebieha. To isté platí aj pre oblasti ekologického záujmu. Je dôležité neunáhliť sa s ďalšou reformou SPP bez jasného a dôkladného posúdenia súčasnej SPP, aby sme zistili, do akej miery politické opatrenia dosiahli svoje politické ciele. To si vyžaduje riadne posúdenie, najmä v prípade opatrení, pri ktorých je potrebný dlhší čas, aby boli výsledky viditeľné, napr. ekologizačné opatrenia.

4.6. Posledná reforma bola spustená v roku 2010 a jej implementácia sa začala v roku 2015, takže dokončenie reformy si vyžiadalo päť rokov. Počas súčasného funkčného obdobia Komisie a Európskeho parlamentu nebude dostatok času na dokončenie budúcej reformy SPP tak, aby sa jej implementácia začala v roku 2021. Z tohto dôvodu je potrebné prechodné obdobie na pokračovanie súčasnej SPP počas dostatočne dlhého obdobia po roku 2020.

Subsidiarita a európska pridaná hodnota

4.7. Od svojho vytvorenia v roku 1962 vychádza SPP z troch základných zásad: trhová jednota, preferencia Spoločenstva a finančná solidarita. Jednotný trh je dnes skutočnosťou, avšak preferencia Spoločenstva a finančná solidarita sa na politickej úrovni musia znovu zdôrazniť.

4.8. V kontexte globalizácie využívajú USA na propagovanie svojej poľnohospodárskej výroby medzi spotrebiteľmi finančnú podporu prostredníctvom programu potravinových známkok (*Food stamp programme*) a zákona o uprednostňovaní nákupu výrobkov amerického pôvodu (*Buy American Act*). Európska únia by mala zaviesť recipročné opatrenia a mohla by taktiež zdôrazniť strategický význam uprednostňovania európskej produkcie prostredníctvom právneho predpisu o uprednostňovaní nákupu výrobkov európskeho pôvodu, tzv. *Buy European Act*.

5. Všeobecné pripomienky

Brexit

5.1. Brexit bude mať veľký vplyv na EÚ, najmä na jednotný trh a medzinárodný obchod, a preto aj na budúcnosť SPP. Ak Spojené kráľovstvo počas rokovania o Brexite opustí colnú úniu EÚ, súčasný obchodný tok by sa mal použiť ako kľúč na rozdelenie kvót WTO, ktoré sa vzťahujú na 28-člennú EÚ, medzi Spojené kráľovstvo a novú EÚ.

Konkurencieschopnosť, produktivita a udržateľnosť

5.2. Od reformy v roku 1992 a zavedenia priamych platieb sa konkurencieschopnosť stala hlavnou prioritou SPP. Na dosahovanie konkurencieschopnosti, produktivity a udržateľnosti sú však potrebné nové stimuly zamerané na podporovanie inovácií (vývoj, šírenie a zavádzanie nových technológií).

5.3. Do poľnohospodárskeho sektora sú potrebné veľké investície, čo možno dosiahnuť vtedy, ak očakávaný príjem bude dostatočný a ekonomické riziká zvládnuteľné. V súčasnej situácii je podporovanie príjmov poľnohospodárov pomocou priamych platieb nevyhnutnosťou.

Riadenie rizík a kríza v poľnohospodárstve

5.4. Producenti v EÚ už nie sú izolovaní od celosvetového trhu a s tým spojenou volatilitou cien. Na poľnohospodárstvo majú okrem toho vplyv extrémne prírodné udalosti a väčšie množstvo zdravotných problémov v dôsledku zvýšenej mobility tovaru a osôb (pandémie), čo vedie k značným stratám produkcie. SPP by mala poľnohospodárskemu sektoru poskytnúť špecifické nástroje umožňujúce tieto riziká obmedziť a zvládnuť.

5.5. V rámci súčasnej SPP je dostupných niekoľko nástrojov na riadenie rizík. Intervenčné ceny, súkromné skladovanie, propagácia alebo termínované trhy a nástroje poskytované jednotnou spoločnou organizáciou trhov by sa mali zachovať alebo ďalej rozvíjať.

5.6. Je však jasné, že sú potrebné nové nástroje:

- Musia sa rozvinúť **mechanizmy sledovania trhu**. Európska komisia by mala definovať jednotlivé krízové úrovne, aby im vedela efektívnejšie predchádzať. Lepšia transparentnosť trhu z hľadiska objemu produkcie a cien má zásadný význam pre riadne fungovanie dodávateľského reťazca.
- Malo by sa pokračovať v experimentovaní so systémami vzájomného poistného krytia alebo s **poistnými režimami** (plodiny, obrat alebo príjem), aby sa zistilo, či poisťovne alebo iné subjekty môžu poskytovať efektívne riešenia. Poznávame, že posledným zákonom o poľnohospodárstve sa v USA zaviedla možnosť využívať poistné režimy, ale žiaden z našich obchodných partnerov nepoužíva zelenú kategóriu na oznamovanie týchto poistných nástrojov WTO. V žiadnom prípade by kroky v tomto smere nemali ešte viac narúšať hospodársku súťaž medzi výrobcami. Potrebne je tiež určiť náklady spojené s týmto mechanizmom.

Environmentálny rozmer SPP

5.7. Environmentálna problematika je v poľnohospodárstve jasne prioritou. V dôsledku toho sa v rámci poslednej reformy zaviedla ekologizácia. Politickí činitelia opakovane zdôrazňujú tento významný vývoj SPP. Environmentálny rozmer SPP je celosvetový a komplexný, pretože poľnohospodárstvo zahŕňa pôdu, vodu, biodiverzitu, lesníctvo a emisie CO₂. Účinnejšia politika by mala byť pre poľnohospodárov zrozumiteľnejšia, ľahšie realizovateľná a jednoduchšia.

5.8. Potrebne sú platby, ktoré poľnohospodárom nahradia poskytovanie verejných statkov (najmä ekosystémových služieb).

Spoločná potravinová politika

5.9. Holandsko počas svojho predsedníctva Rady EÚ zvlášť presadzovalo myšlienku spoločnej potravinovej politiky. V súvislosti s novou SPP EÚ uznáva, že európske poľnohospodárstvo musí dosiahnuť vyššiu mieru udržateľnej výroby bezpečných a kvalitných potravín. V rámci SPP sa v školách propagujú programy na podporu konzumácie ovocia a mlieka, ktoré sú určené školákom a zamerané na podporovanie dobrých stravovacích návykov od raného veku. Podporuje sa tiež ekologická výroba prostredníctvom informovaného rozhodovania s jasnými pravidlami označovania a špecifické podporné programy v rámci politiky rozvoja vidieka.

5.10. Propagovanie verejného zdravia, zdravého stravovania a životného štýlu je súčasnosti záležitosťou členských štátov. Európska únia však musí prostredníctvom udržateľných potravinových systémov zabezpečiť všetkým európskym občanom prístup k zdravým potravinám dobrej kvality. Zatiaľ čo opatrenia na úrovni EÚ dopĺňajú a koordinujú úsilie na národnej úrovni, medzi SPP a budúcou potravinou politikou by sa mala rozvíjať väčšia súčinnosť.

5.11. Vzhľadom na očakávania občanov a dopyt spotrebiteľov by sa malo vyvinúť mimoriadne úsilie na rozvoj miestnych potravinových systémov, a teda krátkych dodávateľských reťazcov, najmä v spoločnom stravovaní.

Politika v oblasti klímy a SPP

5.12. Od roku 1990 sa ekologická stopa poľnohospodárstva znižuje. Do roku 2030 však treba pokračovať v znižovaní emisií z poľnohospodárstva. To sa musí dosiahnuť v súlade s európskym poľnohospodárskym modelom a pomocou nákladovo efektívnej politiky znižovania emisií. Existuje potenciál zvýšiť obsah uhlíka v pôde a nahradiť energiu z fosílnych zdrojov a petrochemické produkty výrobkami pochádzajúcimi z poľnohospodárstva a lesníctva.

5.13. Mali by sa zohľadniť rozličné ciele v sektore poľnohospodárstva a využívania pôdy, kde existuje nižší potenciál znižovania emisií, ako aj potreba zabezpečiť súlad medzi cieľmi EÚ v oblasti potravinovej bezpečnosti a zmeny klímy ⁽¹⁾.

Výskum, inovácie a systémy poradenstva

5.14. Na úrovni poľnohospodárskych podnikov, v skúšobných ústavoch a laboratóriách sa neustále vyvíjajú dôležité inovácie. Úsilie v oblasti výskumu a vývoja by sa malo zintenzívniť a malo by sprevádzať vývoj poľnohospodárskej činnosti smerom k udržateľnejším systémom. Rovnako mimoriadne dôležité je s týmito inováciami oboznámiť iné zainteresované subjekty. Mali by sa podporovať osvetové služby, spolupráca medzi zúčastnenými subjektmi a ďalšie spôsoby šírenia inovácií a výmeny osvedčených postupov.

5.15. V budúcom programovom období by sa mal posilniť výskumný program EÚ v oblasti poľnohospodárstva, aby sa prihliadlo na výzvy a geostrategický význam potravín v 21. storočí. Nasledujúcou „poľnohospodárskou revolúciou“ by sa po ekologickej revolúcii v 20. storočí mohlo stať digitálne hospodárstvo.

Fungovanie dodávateľského reťazca

5.16. Existujú jasné dôkazy o zlom fungovaní dodávateľského reťazca takmer v každom členskom štáte vzhľadom na vysokú koncentráciu v jeho distribučnej časti. Rozdelenie pridanej hodnoty medzi subjektmi potravinového dodávateľského reťazca je nespravodlivé.

5.17. Vzhľadom na právomoci EÚ v záležitostiach týkajúcich sa hospodárskej súťaže a jednotného trhu by sa mal tento problém riešiť na európskej úrovni. Európska komisia by mala navrhnúť európske regulačné rámce pre úpravu zmluvných vzťahov v rámci reťazca a zákonných možností, ktoré umožnia poľnohospodárom podať hromadné žaloby. Organizácie výrobcov zohrávajú totiž dôležitú úlohu v potravinovom dodávateľskom reťazci a prispievajú k posilňovaniu postavenia výrobcov. Budúca SPP by mala posilniť vyjednávací postavenie organizácií výrobcov. Prihliadnuť by sa malo aj na výsledky práce osobitnej skupiny pre poľnohospodárske trhy.

5.18. SPP sa musí prispôbiť realite a rýchlosti hospodárskej zmeny. Články 219 až 222 nariadenia (EÚ) č. 1308/2013 sa musia rozpracovať, aby boli pre Európsku komisiu a producentov funkčné a dosiahnuteľné.

⁽¹⁾ Bod 2.14 záverov Rady, 23. – 24. októbra 2014.

Medzinárodný obchod

5.19. Svetový obchod a otvorené trhy prispievajú k väčšej konkurencieschopnosti a môžu znížiť ceny potravín. Spravodlivý obchod má však pre EÚ mimoriadny význam, aby mohla pomocou rovnakých výrobných metód a pravidiel konkurovať tretím krajinám. Medzinárodný rozvoj môžu ohroziť necolné prekážky. Z hľadiska rôznych a početných riešení na dosiahnutie celosvetovej potravinovej bezpečnosti zohráva úlohu obchod, a to vzhľadom na rastúci objem poľnohospodárskeho vývozu.

5.20. SPP a obchodná politika by však mali európskym producentom umožniť konkurovať dovážaným produktom za rovných podmienok. EU by preto mala vyžadovať, aby dovážané produkty spĺňali rovnaké normy.

Európsky rozpočet

5.21. SPP je tradične financovaná na európskej úrovni. SPP predstavuje dôležitý podiel rozpočtu EÚ (38 % v roku 2015), avšak iba 0,4 % európskych verejných výdavkov. Rozpočet SPP je nižší než ekvivalentný americký alebo čínsky rozpočet. Okrem toho je už niekoľko rokov napriek rozšíreniam EÚ stabilný alebo sa znižuje. SPP musí reagovať na mnoho dôležitých výzev, ktorým bude v budúcnosti čeliť; preto je na európskej úrovni potrebné zvýšiť rozpočet na poľnohospodársku politiku.

5.22. Obrovským obmedzením v koncepcii SPP sú špecifické aspekty európskeho rozpočtu, ako napr. zásada ročnej platnosti. Tieto obmedzenia majú vplyv na vzájomné fondy alebo krízové opatrenia. Okrem toho je rozdelenie rozpočtu zdrojom politického napätia a môže viesť k neefektívnosti.

Zjednodušenie

5.23. Zjednodušenie bolo v rámci SPP dlhé roky prioritou, a to najmä v prvých rokoch implementácie reformy SPP z roku 2013. Napriek tomu by zjednodušenie malo byť prvou základnou prioritou budúcej reformy. Konkrétne by sa mali zaviesť systémy vhodnejších kontrol a primeranejších sankcií. Zníženie platieb za ekologizáciu a opatrenia v rámci environmentálnej podmienenosti môžu byť v súčasnosti bezdôvodné a neprimerané. Je nanajvýš dôležité zabezpečiť včasné platby priamej podpory.

Štruktúra SPP

5.24. V posledných desaťročiach boli základom štruktúry SPP dva piliere. Zatiaľ čo I. pilier sa v plnej miere financuje zo zdrojov EÚ, II. pilier spolufinancujú členské štáty a prostredníctvom viacročných programov sa prispôsobuje potrebám každého členského štátu. Vzhľadom na rozmanitosť členských štátov a regiónov a ich rôzne potreby je nevyhnutné, aby sa v budúcej SPP zachovala dvojpilierová štruktúra.

Príprava SPP na obdobie po roku 2020

5.25. Komisia vo svojom pracovnom programe na rok 2017 uverejnenom 25. októbra 2016 uvádza, že bude pokračovať v zjednodušení a modernizácii SPP, aby optimalizovala jej príspevok k desiatim prioritám Komisie a cieľom udržateľného rozvoja. Dôležitý význam má aktívne zapojenie európskej občianskej spoločnosti do tohto procesu.

V Bruseli 15. decembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS